

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut praue
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

36. Quid boni homo iustitia originali praeditus obire, & facere posset.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

per peccatum, quod sua sponte contraxit, impediit. quo minus suum officium obire, & exequi possit. Quare si Deus illi homini in peccatum lapsus, poenitentia, & gratia donum dedisset, utique gratias, non debitum dedisset: Si denegasset, iure id denegasset.

Decimoquarto quaeritur, An si homo cum solis naturae viribus conditus in veniale peccatum incidere, posset per naturam, & generale Dei auxilium naturale, pro eo peccato legitime satisfacere? **Respondeo** (quicquid dicat Paludanus) non posse, quoniam nulla hominis satisfactio pro culpa, vel pro poena culpae debita, accepta, & grata Deo est, nisi ipse homo, qui soluit, quod debet, sit Deo acceptus, & gratus. Est enim satisfactio, iustitiae officium: sed inter hominem, & Deum iustitia non est, nisi Dei gratia precedat. Quid si homo ille, de veniali noxa doleret? **Respondeo;** Dolor ille non esset legitima, & idonea satisfactio pro veniali delicto, quia esset hominis Dei gratia carens. Potest, inquit, homo gratia non praeditus, bona huius vitae temporalia per virtutis honesta opera, & officia promereri. Romanis enim dicitur Deus terrarum imperium dedisse, ut multorum eorum bonorum operum praemium, ergo posset etiam ille homo per virtutis opera venialium peccatorum remissionem obtinere. **Respondeo,** non esse idem iuris: nam si Deus peccatoribus bona temporalia det, gratias dat, non ex iustitia, & dignitate bonorum operum moralium quae sine Dei gratia faciuntur. Ceterum nos negamus posse hominem delicti, quamvis levis, sine gratia Dei veniam ex iustitia, & dignitate bonorum operum moralium promereri: **Posset quidam Deus illum hominem culpae venialis reum poena non afficere:** sed nihilominus sicut esset culpae reus, ita etiam esset poenae debitor. **Dices;** ergo illi homini non posset venialis noxa dimitti sine gratia diuinitus infusa: cum tamen saepe in hominibus iustus, nunc culpa venialis sine gratia denuo infusa, eluatur. **Respondeo,** in hominibus iustus necesse non est gratiam infundi ad peccata venialia delenda, quoniam cum sint iusti Dei gratia praediti, pro culpis venialibus possunt legitime satisfacere: at is, qui Dei gratia caret, non potest, quia caret gratia, quam legitima pro culpa veniali satisfactio requirit. Ut enim culpa venialis poena aeterna non punitur per se, sed ex accidenti, quatenus qui soluit poenam, soluit sine gratia Dei, & proinde soluendo non satisfacit, ut debet; sic etiam venialis culpae remissio per se gratia infusione non postulat, sed ex accidenti, quatenus is, qui venialem culpam admisit, aut est sine gratia Dei, aut lethali peccato tenetur obstrictus.

Decimoquinto quaeritur, Quanam officia virtutum pro Deo, posset ille homo facere, & obire per naturam, & naturale Dei auxilium consuetum, & generale, si cum solis naturae dotibus conseruaretur? **Respondeo,** Posset Deo, ut supremo omnium rerum naturalium domino, cultum, & honorem debitum deferre, quam Latrariam Theologi vocant: posset ei, ut summo Principi obedire, ei vota facere, sacrificia offerre: posset ipsum orare, ab eo precibus, votis, & sacrificijs opem, & auxilium implorare, bona petere: ei gratias a-

gere, & habere, tanquam bonorum omnium naturalium auctori. Haec enim singula, & alia similia naturali recte rationis luce cognosceret, & communi, ac generali Dei auxilio rationi consentaneo praestare, & exequi posset.

Cap. XXXV.

Quid boni homo iustitia originali praeditus obire, & facere possit.

PRIMO quaeritur, An homo cum originali iustitia, vel integritate naturae conditus, posset per seipsum omne bonum honestatis, & virtutis efficere? Sanctus Thomas satis perspicue docet potuisse: & proinde sequitur, ut potuerit omne honestum agendum, & omne malum fugiendum cognoscere. Nam homo est iustus, & integer procreatus, ergo accepit ea, quibus posset, si vellet, agenda, & fugienda perspicere, & bona praestare, ac mala deuitare. **Animaduertendum tamen est,** hominem in eo primo vitae statu, quo est a Deo procreatus, potuisse quidem haec, quae diximus, at non per solam naturam suam datam, & conseruatam a Deo, sed auxilio Dei & mouentis, & adiuuantis ad bonum operandum: praedicta item non potuisse per sola dona iustitiae originalis infusa, & accepta, sine Dei mouentis, & adiuuantis, & vna cum homine operantis, praesidio. Nam Augustinus, & ex Augustino Araucanum concilium, manifeste tradiderunt, etiam in eo statu indignissime hominem auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum agendum.

Ut hoc exactius intelligamus, sciendum est, Pelagium, ut in multis alijs, ita in hoc etiam grauer errasse, quod opinabatur liberum arbitrium per naturam suam datam, & conseruatam a Deo, sine alio auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum faciendum posse quodcumque virtutis officium obire. Vnde Hieronymus contra Pelagianos disputans concludit: *In singulis rebus quae gerimus, indigere nos Dei adiutorio, etiam cum calamus temperamus ad scribendum, & temperatum pumice terimus, manumque aptamus literis, cum tacemus, cum loquimur, sedemus, stamus, ambulamus, currimus, comedimus, ieiunamus, stemus, videmus, & cetera huiusmodi, nisi Deus iuuert, non possumus.* Et Concilium Araucanum: *Natura, inquit, humana etiam si in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adiuuante seruaret.* Et August. lib. de ciuit. 14. ca. 27. *nam sicut in hac carne viuere sine adiumento alimentorum non possumus, non autem in ea viuere in potestate est, quod faciunt, qui seipsos necant: sic bene viuere sine adiutorio Dei etiam in paradiso non erat in potestate, erat autem in potestate male viuere.* Idem in Enchi. cap. 106. & lib. de corrept. & gratia c. 11. Idem quoque Concilium Araucanum can. 26. ex Augustin. lib. 2. de con. duas epist. Pelagia. c. 8. *Multa in homine bona sunt, quae non fecit homo: nulla vero facit homo bona, quae non Deus praestat, ut faciat homo.* Rur. can. 9. ex semiensijs Prosper. cap. 22. *Diuini est muneris, cum recte cogitamus, & pedes nostros a falsitate, & iniustitia tenemus. Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur, operatur.* Iterum idem can. 22. ex August. tract. 5. in Ioan. *Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum. Si quis autem homo habet veritatem, atque iustitiam, ex illo fonte est, quem debemus scire in hac eremo, ut ex eo quasi guttis quibusdam irrorati, non deficiamus*

S. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.

Aug. in Enchir. c. 106. Araucan. concil. can. 19.

Hiero. dialogo. 1. aduersus Pelagianos. & in epist. ad Cresciphontem.

Concil. Araucan. c. 19. ex August. epist. 106.

Palud. 4. d. 16. q. 1. a. 2. ad 2. m.

Ioan. 1.

deficiamus in via. Ipse quoque August. tract. 81. in Ioan- nem. Sine parum, inquit, sine multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest. Concedebat igitur Pelagius vnam gratiam teste Augustino libr. 1. de gratia Christi c. 2. 3. & 4. videlicet creationis, hoc est, liberum arbitrium esse datum à Deo; sed dicebat illud; dum conseruatur à Deo posse omne bonum per naturam suam sine alio auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum præstandum.

Secundò queritur, An homo cum iustitia originali creatus, ea præcepta implere posset, quæ sunt fidei, & spei. S. Thomas cum veteribus scholasticis aperte docet, huiusmodi officia obire in eo statu hominem non potuisse: nam veteres illi Theologi censent iustitiam originale[m] fuisse habitum re, à gratia, fide, spe, & charitate distinctum, & prius hominem iustitiã originale[m] accepisse, quam gratiam; & proindè vi iustitiæ originalis solum potuisse ea præcepta seruare, quæ recta ratio naturalis præscribit. Et quamquam S. Thomas putauerit, iustitiã originale[m], aut fuisse vnum, & eundem habitum, qui est gratia, aut cum ea saltem necessariò connexum, & in prima hominis creatione simul cum natura susceptum: nihilominus tamè, quia eos habitus ratione distinguit, docet pariter cum ceteris Theologis, hominem non potuisse complere, & exequi præcepta, quæ sunt fidei, & spei siue virtutis infusæ per acceptum iustitiæ originalis beneficium, & donum; sed solum potuisse honestatis, & virtutis moralis officia. Hæc Scholastici. Augustinus verò, Prosper, & Fulgentius manifestè docent (vt in septimo libro dicam) hominem in prima illa naturæ integritate, & iustitia potuisse implere præcepta, quæ sunt fidei, & spei. Nec tamen ob id arbitror, Scholasticos cum his patribus pugnare: Augustinus enim appellatione iustitiæ, & virtutis originalis intelligit dona omnium virtutum moralium, & theologiarum supernaturalium, quibus homo vndique ornatus præstare poterat omne bonum nature, moris, & gratiæ, quamuis indigebat auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum perspicendum, volendum, & faciendum: acceperat enim dona quibus posset, sed semper egebat auxilio Dei, quo faceret, quo vellet, quo perspiceret. Scholastici verò Theologi nomine iustitiæ originalis intelligunt habitum homini inherentem, re, aut saltem ratione à virtutibus Theologicis distinctum: & ideo quatenus re, vel ratione diuersus, non dabat homini facultatem, & vim, qua posset præcepta virtutum theologiarum implere. Vera igitur est sententia Augustini, & reliquorum Patrum, hominem in prima naturæ innocentia, præcepta, quæ sunt fidei, & spei, seruare potuisse, non quidem per naturæ vires, & facultates, & auxilium commune Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum naturæ, vel moris, hoc est, vtile, vel iucundum, vel honestum: sed per gratuita, & supernaturalia dona virtutum theologiarum, & auxilium Dei mouentis, & adiuuantis: gratuitum, quidem, & supernaturale, sed cum ipsius habitibus, & actibus supernaturalibus virtutum Theologicarum conueniens. Sicut enim natura hominis, quæ datur, & conseruatur à Deo, indiget auxilio ipsius Dei mouentis, & adiuuantis, vt faciat bonum, quia natura data, & con-

seruata à Deo, habet quidem, quo possit bonum sibi conueniens: sed nõ habet quo faciat, nisi moueatur, & iueatur à Deo per auxiliũ naturæ conueniens: sic etiã habitus supernaturalis dat homini, quo possit supernaturalia opera præstare: sed non dat, quo ea præstet sine supernaturali auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum fidei, vel gratiæ.

Tertiò queritur, An homo cum iustitia originali conditus, posset Deum propter ipsum, ante, & plusquam omnia, aut quod idem est, super omnia diligere? S. Thomas, & quidam alij scholastici distinguunt hunc in modum: Potest Deus propter se diligere, vel ve est naturæ auctor, & finis: vel, vt est gratiæ, & gloriæ obiectum, & causa. Priori modo potuit homo Deum propter ipsum amore, non quidem per solas naturæ vires abij naturali auxilio Dei mouentis, & adiuuantis ad morale bonum reãtæ rationis præstandum, sed per naturam adiutam huiusmodi auxilio Dei communi; & consueto. Non tamen potuit homo Deum secundo modo acceptum diligere. Augustinus tamen, & alij supra citati patres inter hæc nihil distinguunt: sed absolute, & simpliciter testantur potuisse Deum propter se, & super omnia ab homine diligi. Sed facile Scholastici cum Augustino conciliantur. Nam Augustinus primum hominem in naturæ integritate constitutum semper accipit, vt singulari Dei beneficio virtutibus moralibus, & theologis infusus or natum. Scholastici verò accipiunt eundem hominem, vt solo habitu iustitiæ reãtæ rationi consentaneo, re, vel ratione ab habitu gratiæ distincto præditum, & naturali itidem communi, & consueto Dei auxilio gubernatum, & reãtum.

Ceterum quidam S. Thomæ sententiam confutant, qua distinguit Amorem, quo Deum super omnia diligimus, in amore, quo ipsum amamus, vt auctorem, & finem naturæ, & in amorem, quo eundem Deum diligimus, vt gratiæ, & gloriæ obiectum, & causam. Aiunt enim hanc amoris differentiam esse Patribus ignotam: Item, vtrumque amorem posse naturale esse: nam solum est differentia in intellectu, quoniam Deum, vt est auctor, & finis natura, cognoscitur naturæ lumine: at, vt est obiectum, & finis gratiæ, & gloriæ, cognoscitur lumine fidei; sed in voluntate nulla est differentia: nam voluntas sicut potest diligere Deum cognitum, vt vnum, iustum, bonum, sapientem: sic poterit diligere cognitum per fidem, vt trinum, vt datorem gratiæ, & gloriæ. Item si quis credat Titio dicenti Deum esse trinum, & vnum, & largitorem gratiæ, & gloriæ, poterit ipsum amare. Dicendum existimo, amorem, quo Deum super omnia diligimus, esse duplicem, vnum, qui est actus naturalis, hoc est, qui fieri potest per naturã, & Dei auxiliũ naturale; talis est amor, quo diligimus Deum, vt summum, & maximum bonum, vt auctorem, & datorem omnium bonorum naturalium: hoc enim ratio naturalis cognoscit, & voluntas, si sit in statu naturæ integræ, potest amare: nam potest vel le Deo plura, & potiora bona, quam cuiusque alteri: & hoc est, quod docet S. Thomas. Alter est amor supernaturalis, hoc est, qui fieri non potest, nisi auxilio Dei supernaturali, tum in intellectu, tum in voluntate:

& hic

S. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2. Alex. p. 2. q. 90. m. 1. a. 1. Bonan. 2. d. 29. a. 1. q. 2. Aegid. 2. d. 29. q. 1. art. 2.

S. Tho. 1. 2. q. 109. a. 2.

& hic amor est charitatis virtutis theologice: neque enim fit, nisi ab habitu charitatis diuinitus infuso, aut saltem non fit, nisi auxilio Dei supernaturali, & nunquam est sine habitu gratiæ, & charitatis, fidei, & spei: & hunc amorem appellat S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 10. ad 3. amorem Dei, vt est obiectum beatitudinis; quibus verbis voluit eum amorem vocare supernaturalem, & quo diligimus omnem Dei bonitatem, quam ex se, & in seipso habet, & diligimus propter ipsum Deum, non causa alterius commodi: & diligimus super omnia, non solum, quia ipsi Deo potiora, & plura bona, quam cuiusq; alteri volumus: sed quia modo etiam, & actu supernaturali volumus, videlicet per ipsum charitatis habitum, vel saltem per auxilium Dei supernaturale. Nam vt ait S. Thomas, modus diligendi pertinet ad actum, & præceptum charitatis; scilicet, vt Deum diligamus ex ipsa gratia, & charitate Dei, & diligamus, vt amicum nostrum amore beneuolentiæ in charitate, & gratia constituta.

Quartò quæritur, An homo in eo iustitiæ originalis statu posset omne Dei præceptum, & legè seruare? S. Thomas, & Scholastici respondent distinguentes. Aut præcepta sumuntur solum secundum substantiam operum, & ita potuisse hominem solo communi, & naturali Dei auxilio adiutum complere: Aut accipiuntur, vt referuntur ad Dei charitatem, gratiam, & gloriam, & ita ea minime exequi, & obire potuisse absq; supernaturali Dei auxilio, & sine habitu gratiæ, & charitatis antecedente, vel saltem comitante, & consequente eiusmodi actum. Augustinus tamen, & alij patres nihil distinguunt, sed absolute, & simpliciter fatentur hominem ante peccatum omnem Dei legem implere potuisse: quod quidem ideo tradunt illi, quia accipiunt hominem, non quidem, vt habentem solummodo vim suam, & facultatem naturæ, communi & naturali Dei auxilio sussultam, sed vt singulari, naturali, & supernaturali omnium virtutum moralium, & theologiarum munere vndiq; vallatum, & septum: qua in re idem quoq; Scholastici tradiderunt.

Quintò quæritur, An homo cum iustitia originali creatus posset celestem, & æternam vitam promereri? Sanctus Thomas cum tota Theologorum schola eodem modo respondet, nequiuisset hominem per accepta solius iustitiæ originalis dona, sed per gratiam beneficio, & dono Dei adiectam, & coniunctam iustitiæ originali. Augustinus tamen simpliciter concedit, id boni potuisse hominem, nõ quidem per naturam, sed per iustitiam, & integritatem naturæ; quoniam illius nomine, vt dixi, intelligit, omnia gratuita dona, tum quæ per naturales, & morales, tum quæ per supernaturales virtutes conferuntur ad omne bonum præstandum, quibus fuit, cum integer adhuc, & innocens esset homo, vnde quæque munus. Sed quæstio est dubia, an primo homini cum iustitia originali creato, vita æterna esset tantum merces, & non gratia, an verò esset, & merces, & gratia sicut nunc vtrunq; est. Quidam affirmant tantum futuram vitam æternam mercedem bonorum operum, sicut fuit angelis bonis, idque colligunt ex August. lib. de corrept. & gratia, cap. 11. sic dicente: Primus homo, quia noluit perma-

nerè, profecto eius culpa fuit; cuius meritum fuisse, si permanere voluisset. Sicut fecerunt Angeli sancti, qui cadentibus alijs per liberum arbitrium, per liberum idem arbitrium steterunt ipsi, & huius mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, & eodè libro c. 10. loquens de statu primi hominis ante lapsum, in quo statu, inquit, recto, ac sine vitio, si per ipsum liberum arbitrium manere voluisset, profecto sine vilo mortis, & infelicitatis experimento accepisset illam, merito huiusmodi permanentis, beatitudinis plenitudinem, qua & sancti Angeli sunt beati, id est, vt cadere non posset ulterius, & hoc certissime sciret. Ergò secundum Augustinum primus homo, si non cecidisset, meritis fuisset per liberum arbitrium vita æternam, sicut boni Angeli per liberum arbitrium meruerunt. Verum profectò vita æterna, & nobis, & primo homini, & Angelis fuit, & est gratia, & merces laboris & boni operis; est etiam gratia adoptionis, & reparationis. Merces quidem, quia redditur bonis operibus Dei charitate, & gratia factis, gratia verò, quia primum datur gratia nobis in hac vita, qua à peccato sanamur, & filij Dei adoptamur, vt bona opera faciamus, & promereamur vitam æternam. Augustinus verò solum docet, in primo homine futuram esse mercedem bonorum operum, & non gratiam reparationis, quia ei data quidè fuit gratia, qua mereretur, sed non qua repararetur, & sanaretur à lapsu; siquidem nondum ceciderat: at nobis vita æterna, & est merces laboris, & est gratia reparationis; quia primum data est nobis gratia, qua repararemur, & sanaremur à peccato, & deinde mereremur. Primus homo cum creatus est, vel salte ante lapsum; factus est iustus, & Deo carus, cum ante iustus non esset; non tamen ex peccatore factus est iustus: nos autem iusti, & cari Deo reddimur, cum antea mali, & impij simus. De hac re suo loco laetius tractabo.

Sextò quæritur, An homo ante lapsum posset sese ad diuinam gratiam præparare? S. Thomas, & Scholastici respondent, nec per naturam cum communi, & consueto Dei auxilio conuenienti, & respondententi naturæ id potuisse, nec per iustitiam originale accepta cum omnibus prædictijs, & auxilijs cum ipsa congruentibus, sed solum per speciale gratuitum, & supernaturale Dei beneficium, ac donum, quoniam iustitia originalis erat habitus re, aut saltem ratione à gratia, & charitate distinctus: & ideo quæ talis, solum dabat homini facultatè, & vim, qua posset omne bonum naturæ, & rectæ rationi naturali conueniens, præstare. Augustinus tamen, & alij patres dicerent hominem id potuisse præstare, quoniam iustitiæ originalis nomine intelligunt virtutes, dona, & omnia singularia Dei auxilia ad omne bonum naturæ, moris, & gratiæ cogitandum, volendum, & faciendum.

Septimò quæritur, An homo cum iustitia originali creatus posset sine alia gratia Dei in bono perseverare? Augustinus lib. de corrept. & gratia cap. 10. 11. 12. & lib. de bono perseue. cap. 7. manifestè tradit, potuisse: ratio est, quia poterat non peccare, si voluisset, & omne Dei præceptum seruare. Hoc intelligitur in eum sensum, quem idè tradit Augustinus, quia acceperat homo quo posset perseuerare, quænis non accepit, quo perseuerasset; nam si id habuisset, perseuerasset. Nihilominus tamen ad sese in bono conseruandum, & proinde ad non peccandum,

Aug lib de corrept. & gra. cap. 11.

quod

S. Tho. 2. 2. q. 100. a. 10. ad 3. q. 2. 2. q. 44. art. 1. ad 1.

S. Tho. 1. 2. q. 109. a. 4.

S. Tho. 2. 2. q. 109. a. 1. ad 1. q. 2. 2. q. 44. art. 1. ad 1. Aug. lib. de corrept. & gratia. c. 10. & c. 11.

Concil. Arau-
sico. Ca-
no. 19. ex
Aug. epist.
106.

B. Aug. lib.
de corrept.
& gratia
cap. 11.

quod est in bono perseverare, indigebat Deo mo-
uente, adiuuanteque ad bonum agendum. Quare
in concilio Arausico dicitur: *Natura humana et-
iamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nul-
lo modo seipsam Creatore suo non adiuuante seruaret. Unde
cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam acce-
pit, quomodo sine gratia Dei poterit reparare, quod perdidit?*
Hæc ibi Concilium, desumpta pene ad verbum
ex Augustino. Qui quidem etiam ipse docet, pri-
mum hominem, & Angelum in sua prima insti-
tutione accepisse gratiã, qua possent in bono per-
seuerare: at vt in bono permanerent, indiguisset
auxilio gratiæ, sine quo id omnino non possent:
*istam gratiam, inquit, non habuit homo primus, qua nun-
quam vellet esse malus, sed sanè habuit, in qua si permanere
vellet, nunquam malus esset, & sine qua etiam cum libero
arbitrio bonus esse non posset; sed eam tum per liberum ar-
bitrium deserere posset. Nec ipsum ergo Deum esse voluit si-
ne sua gratia, quem reliquit in libero eius arbitrio; quoniam
liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil
est, nisi adiuuetur ab omnipotente Deo. Sic ille: constat
hominem, nec Angelos qui peccarunt, accepisse
Dei gratiam, qua perseverarēt. In quo differi, inquit
Augustinus, gratia per Christum in multis collata, à gra-
tia primi hominis, & Angelorum, qui ceciderunt, quoniam
per Christum multis est datum non saltem, quo possint perse-
uerare, sed etiam quo perseverent: at verò primus homo, &
Angelus, acceperunt, quo possent perseverare, sed non quo
perseverarent. Ratio huius est, quia vt sapè iam di-
xi, quem admodum natura data à Deo, dum con-
feruatur ab eo, vim habet, qua potest id, quod cū
ipsius naturæ conditione conuenit, nihilominus
tamen non habet, quo id faciat, nisi moueatur, &
iuuetur à Deo, videlicet, nisi moueatur auxilio
diuino cum ipsius naturæ conditione congruen-
ti: ita quicumque habitus supernaturalis diuini-
tus infusus, dum conferuatur à Deo, dat homini,
quo possit opus supernaturale facere; nam habi-
tus est, quo possumus, sed non eo ipso dat homi-
ni, quo opus supernaturale cogitet, velit, & faciat;
& ideo adhuc indiget homo auxilio Dei mouen-
tis, & adiuuantis, quo perspiciat, cogitet, velit, &
faciat opus supernaturale: & hoc auxilium est
supernaturale, nimirum tale, quale est opus, ad
quod faciendum datur, & qualis est habitus, qui
tribuit homini supernaturalem vim, & facultate.
Primus igitur homo acceperat beneficio Dei
virtutes, & dona, quibus dum in eo statu innocen-
tiæ conferuatur à Deo, poterat in bono perse-
uerare: sed nõ eo ipso accepit, quo perseverasset:
nam adhuc indigebat auxilio Dei, quo perspice-
ret, vellet, & faceret bonum vsque in vitæ finem:
quod non accepit, quia in bono sua culpa nõ per-
stitit nam q̄ peccando ceciderit, nõ id voluntate
Dei, sed sua sponte fecit, & ideo prius ipse Deum
deleruit, quam deferretur ab eo. Idem quoque
fuit de Angelis, qui à Dei charitate, amicitia, &
gratiã exciderunt: hi enim acceperant virtutes,
& dona, & auxilia, quibus potuissent, nisi sponte
sua peccare maluissent, in bono perseverare: sed
non acceperunt, quo perseverarent. Boni tamen
Angeli, & habuerunt, quo perseverare possent, &
quo perseverarunt. Si roges, quid est, quod Aug.
ait lib. de corrept. & gratia cap. 11. primus homo, vt bo-
num reciperet, & haberet, gratia nõ egebat, quia
nondum perdidit: & c. 7. in lib. de bono perseue. di-*

cit de primo homine, fuisse in eius potestate per
liberum arbitrium, ne caderet, post casum verò
hominis voluit Deus, vt ad gratiam pertineat,
quod homo accedat ad eum, & vt ad gratiã quoq;
pertineat, quod homo non recedat ab eo. Respon-
deo Augustini sententiã esse, primum hominem,
quia bonum à Deo acceperat, & habuerat, non e-
guisse gratiæ adminiculo, vt reciperet bonum; quia
illud bonum acceperat, & nondum amiserat, at
indiguisset, ait, gratiæ auxilio, vt in eo bono, quod
acceperat, permaneret; post casum verò homi-
nis, indiget & gratiæ auxilio, vt ad Deum accedat,
seu redeat, & indiget etiam gratiæ adminiculo,
ne recedat à Deo, & cum ait primum hominẽ per
liberum arbitrium potuisse non cadere; idẽ dicit,
quoniam vt ibidem docet primus homo hæc
tria habuit: per liberum arbitriũ potuit non pec-
care, potuit non mori, potuit nõ deserere Deum,
siue bonum, quod acceperat: vult dicere Augusti-
nus, vt hæc tria habuit: per liberum arbitriũ potuit
& nondum perdidit: sed nõ vult Augustinus
hominem non eguisse gratiæ auxilio, vt non pec-
caret, non moretur, non desereret Deum.

Octauo queritur, An primus homo potuerit
omne peccatum tum lethale, tum veniale vitare
viribus originalis iustitiæ: Respondeo, potuisse,
nõ quidem per solam naturam, vt falso Pelagius
putabat; immò nec etiam per naturam, solo au-
xilio Dei mouentis, & adiuuantis ad bonum na-
turali munitã, sed per acceptas vnã cum iustitia
originali virtutes, & dona supernaturalia; quo-
niam, vt dixi, poterat in bono perseverare. Vnde
primus ille hominis status, in hoc à nostro statu
distinguitur, quod primus homo acceperat singu-
lares virtutes, & dona, quibus posset omne pec-
catum, etiã veniale cauere: immò accepit etiam
auxilium Dei mouentis, & adiuuantis, quo omne
veniale ante lapsum deuitauit: at verò in præ-
senti mortali vitæ statu, nullus etiam iustus po-
test omne veniale delictum vitare sine singulari
Dei beneficio, & auxilio, quoniam id non potest
per solam naturam, nec per naturã naturã Dei
mouentis, & adiuuantis auxilio subnixam, vt con-
stat: nec id etiam potest per virtutes, & habitus
diuinitus infusos, & commune auxilium super-
naturale Dei mouentis, & adiuuantis hominem
conuenienter habitibus acceptis, hoc est, ad opus
supernaturale prædictis habitibus infusis consen-
taneum: quoniam à virtutes, & habitus supernatu-
rales infusi dant homini, quo à peccati labe serue-
tur, & quo possit lethalia peccata in posterũ de-
uitare, sed nõ dant, quo possit omnia venialia de-
clinare. Eadem ratione commune supernaturale
auxilium Dei prædictis habitibus infusis consen-
taneum dat homini, quo à peccato surgat, & quo
lethalia peccata deuitet, sed non dat, quo omnia
venialia peccata declinet: quoniam est auxilium
cũ habitibus supernaturalibus infusis cõgruens,
& illis respondens. Quare sicut habitus huiusmo-
di nõ dant, quo possit homo omnia venialia pec-
cata defugere, ita nec tale auxilium, dat homini,
quo omnia venialia peccata deuitet: & ideo eget
homo iustus alio auxilio speciali præter super-
naturale commune, & cõsuetum, quo possit vni-
uersã delicta venialia cauere.

Nonõ

Theologi
in 4. d. 29.
Sic Bonan.
2. d. 29. n. 3
9. a. Richa.
2. d. 29. a. 2
9. i. Ch. 2.
Castr. 2. d.
29. 9. a. 2
conclus. 2.

Nonò quæritur, An primi hominis ante lapsum merita efficaciora essent, quam sint merita iustorum hominum post lapsum? Respondeo, ex communi Theologorum sententiâ, hæc esse efficaciora, quam illa, ea ratione, qua hæc Christi Domini meritis innituntur: hoc est tot, ac tantis beneficiis, quibus labores, & tandem mortem acerbissimam crucis, pro nobis patienter sustinuit.

Sed dubiæ quæstionis est primum, an in eo statu hominis ante lapsum, iusti amplius mererentur ex æquali gratia, quam iusti post lapsum primi hominis mereantur. Respondeo, cum Bonaventura, Richardo, & Gabriele, plus mereri nunc iustos, quam tunc mererentur; quoniam longè maior est modo in iustis ad bonum difficultas ob pugnam domesticam carnis, & mentis; ergo maior, & gloriosior est victoria, triumphus, & corona: item in statu naturæ lapsæ sunt, & fuerunt quarundam virtutum insignium eximia, & egregia opera, quæ tunc non fuissent in iustis, cuiusmodi est patientia, & perseverantia Martyrum, Evangelica religiosorum hominum paupertas, obedientia, & castitas, aspera, seuera, & dura Monachorum vita, rigida multorum poenitentia, & alia similia virtutum officia: at ex altera parte, tunc in iustis promptior, & expeditior esset voluntas ad bonum, esset constantior, robustior, & firmitior, & cætenus iustorum merita augerentur.

Dubiæ itidem quæstionis est, an tunc iustis copiosior, & abundantior gratia daretur, non est quæstio an plures iusti futuri essent in eo naturæ integræ statu, quam in statu naturæ peccato corruptæ: nec est quæstio, an aliquis tunc esset futurus iustus cum maiori gratia, quam sint modo aliqui iusti, sed quæstio est, si status naturæ integræ cum statu naturæ lapsæ compareetur, an tunc plura, & maiora gratiæ munera darentur, quam nunc dantur? nam ex vna parte videtur gratia, tunc abundantior, & amplior futura, quia promptius, & expeditius, & ardentius præpararentur homines ad gratiam excipiendam, cum paucioribus, & longè minoribus impedimentis implicarentur, ex altera parte, vt docent Bonaventura, Richardus, & Gabriel, cumulatior gratia videtur, nunc à Deo conferri, quia maiori gratiæ auxilio indigemus, & Deus in necessarijs non deficit; verisimile itidem est, Deum ex casu primi hominis maius, & amplius bonum elicuisse, quam esset illud futurum bonum, si nullus hominis lapsus contigisset; conuenit inter omnes gratiam, quæ datur iustis ex tor, ac tantis Christi Domini meritis vberior longè fuisse, sed de hac gratia quæstio non est: sed præcisè de gratia, vt decet statum naturæ integræ, & naturæ lapsæ.

IOANNIS AZORII LORCITANI, E SOCIETATE IESV,

INSTITVTIONVM MORALIVM,

LIBER III.

De Peccatis.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit Peccatum.

PRIMO omnium quæritur, quodnam sit discrimen inter vitium, peccatum, & culpam? Respondeo, Vitium à peccato, & culpa distingui in eo, quod vitium, & in habitibus, & in actibus virtuti contrarijs: at peccatum, & culpa, solum in actibus consistunt. In præsentia autem, peccatum accipimus, prout est id, vnde quis est, & dicitur peccans; non autem quatenus est id, à quo quis est, & nominatur peccator post actum culpæ præteritum. Deinde, inter peccatum, & culpam hoc interest: quòd peccatum latius patet, quam culpa: Peccatum enim est tum in actibus naturæ, & artis, tum in actibus rationis, & moris. Peccatum enim, est actus, qui à iusta, & debita regula dissentit, ac deficit: Porro in ijs, quæ natura constant operibus, regula est natura: in ijs, quæ arte efficiuntur, ars: in moribus verò, est ratio. Quare monstra, quæ in natura gignuntur, Aristoteles appellat peccata naturæ; ipsos quoque artifices sæpè dicimus contra artem multa peccasse. At verò culpa, solum in actibus moris, & rationis, voluntarijs, & liberis, est: qui quidem, eo quod contra rectam rationem voluntariè, & liberè fiunt, culpæ tribuuntur & poenæ. In præsentia, peccatum accipitur, vt est in actibus rationis, & moris. Ex quo efficitur vt omnis culpa sit peccatum, omne peccatum vitium: non autem è contrario, omne vitium peccatum; nec omne peccatum culpa: quare vitium est, quia habitus est, vel actus virtuti contrarius; Peccatum verò, quia actus à recta regula discrepans. Culpa, actus voluntarius, & liber à recta ratione dissentiens.

Secundò quæritur, Quo pacto peccatum definiatur? Respondeo, Peccatum aliter ab Augustino, aliter ab Ambrosio definiri. Augustinus quidem peccatum definit esse, dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei eternam: Ambrosius verò, Peccatum dicit transgressionem diuine legis, & inobedientiam celestium mandatorum. Animaduertendum est, appellatione legis Dei æternæ, vel diuinæ, vel mandati celestis intelligi posse rectam rationem: ita vt peccatum, sit actus contra rectam rationem factus, vel omissus. Cum autem ratio diuina sit per suam naturam recta: Sequitur, vt quicquid est rectæ rationi contrarium, sit diuinæ rationi aduersum,

Rich. d. 27.
ar. 2. q. 3.

Arist. lib. 2
Physic. tex.
82.

Magist. 3. d.
35. S. Tho.
1. 2. q. 71. a.
6.

Augu. lib.
22. contr.
Faust. cap.
27.

Ambr. lib.
de Paradi.
3o cap. 8.